

Over de kerk van Dorkwerd

De aan de rand van de hoge, afgegraven wierde liggende kerk van Dorkwerd werd op last van de Staten van Groningen in 1648 gebouwd. Het is waarschijnlijk, dat het hier om een herbouw of verbouwing van een ouder gebouw gaat. De plattegrond, een kort schip met een driezijdig gesloten koor duidt hierop. Andere kerken uit de 17^e eeuw, die de Staten lieten bouwen, waren meest rechtgesloten, want de protestantse eredienst had geen behoefte meer aan een koor. Door de bepleistering is het oorspronkelijke bouwmateriaal niet meer vast te stellen. Mogelijk biedt de volgende fase van de restauratie, het herstel van de fundamenteën meer licht op de geschiedenis van het gebouw. De pleisterlaag, die in 1875 werd aangebracht, vertoont een ingekraste verdeling in quasi-natuurstenen blokken en heeft rond de

Foto: H. Hofman

spitsbogige vensters een geprofileerde sierlijst, die in de natte specie is getrokken met bovenin een gegoten ornament. Waarschijnlijk werden in datzelfde jaar de twee steunberen tegen het koor aangebracht. De toren stamt blijkens een gedenksteen boven de ingang uit 1869. Het bakstenen bouwwerk heeft zowel neoklassieke als neogotische elementen, geen onbekend

verschijnsel in deze fase van de neogotiek, waarin slechts een spitsboog al genoeg was om een gotische sfeer op te roepen. De toren heeft beneden een rondbogige ingang en aan de zijkanten dito spaarvelden. Daarboven volgt een geleding, die spitsbogige spaarvelden heeft, evenals de klokkenverdieping. Het tentdak is belegd met platte friese pannen met de bijbehorende geknikte vorsten. De luidklok werd in 1682 gegoten door Gerhard Schimmel voor de kerk van Wierum, die in 1829 gesloten werd. Sinds 1749 had Dorkwerd al een eigen klok, die gegoten was door Jacob Borchardt, die aanvankelijk in een dakruiter hing, maar in 1776 verhuisde naar een "klokkengalg", een afdakje aan de westgevel, zoals dat nu nog in Janum te zien is. De klok uit Wierum werd opgehangen in een klokkenstoel aan de noordwestkant van de kerk. In 1844, als overal in Nederland de klokken acht dagen moeten luiden ter gelegenheid van het overlijden van koning Willem I, blijkt de klokkenstoel zo zwak, dat het gevaarlijk wordt om verder te luiden. Hij wordt gerepareerd, maar in 1869 verhuist de klok naar de nieuwe toren.

De deur van de toren naar het schip heeft een neoclassicistische omlijsting, die aan de schipzijde doorsneden wordt door de orgelgalerij. De tekst uit Jesaja 2:3 roept op om te komen tot het huis van Jakobs God. In het schip staan banken, die afkomstig zijn uit de in 1984 voor de eredienst gesloten gereformeerde Sionskerk aan het Floresplein in Groningen. Dit verklaart de hoge nummering van de zitplaatsen. Deze kerk in late Amsterdamse Schoolstijl was in 1934 gebouwd door de Apeldoornse architecten J.G. & P.K. Mensink. De preekstoel en de beide notabelenbanken

Foto: H. Hofman

stammen uit het midden van de 17^e eeuw. De preekstoel stond tot 1848 aan de zuidkant op de grens van koor en schip. Thans staat het uiterst eenvoudige meubel op een zeszijdige gemetselde voet in de koorsluiting. Slechts aan de zijstijlen komt enig snijwerk voor. De huidige plaatsing van de beide gestoelten dateert van de herinrichting van het interieur in

1989, toen ook de schipbanken werden geplaatst. De bank aan de zuidzijde uit 1648, het jaar van de herbouw van de kerk draagt het wapen van Stad en Ommelanden en is voorzien van snijwerk in 'geteld geldmotief' op de stijlen. De evenals de andere meubels op het koor essengeel geschilderde kerkenraadsbank staat aan de noordzijde. De avondmaalstafel is blijkens een inscriptie in het marmeren blad afkomstig uit een legaat van de Here Derks Teisman uit 1878. Het onderstel moest vanwege het gewicht van het blad worden vervangen. De kerk bezit twee smeedijzeren standers uit de 17^e eeuw, een met een vrij recente zilveren doopschaal met deksel, de andere met een koperen bekken, die nu als collecteschaal dienst doet. Voorts zijn er twee offerblokken, een staand exemplaar uit de 17^e eeuw en een uit de 19^e eeuw aan de koorwand.

Het orgel, dat in 1908 werd aangeschaft uit de werkplaats van P. van Oeckelen en Zonen uit Harenermolen, werd bekostigd uit de opbrengst van de afgegraven wierdegrond. Het was de eerste afgraving, waarbij Van Giffen, toen nog student, archeologisch onderzoek verrichte. Het balustradeorgel rust op twee gietijzeren zuiltjes. Het heeft een manueel en een aangehangen pedaal en beschikt over zeven registers. De zijtoren zijn voorzien van vazen. Voor een versiering van de middentoren was geen ruimte. Het orgel bevindt zich, behoudens een Bourdon 16 voet, die vervangen is door een Quint 3 voet, nog in de originele toestand.

Met dank aan Joke Leutscher-Bosker van de historische vereniging Hoogkerk en Bart Fokkens, kerkvoogd en koster van de kerk van Dorkwerd.

Jf 2006